

COVID-19: Fuafuaga mo Aiga e iai Fanau

O aiga e iai fanau e tatau ona fai se fuafuaga o mea e fai pe a ma'i le tausitama poo ni tausitama i le aiga i le COVID-19. E ao ona faamautū se Fuafuaga Covid-19 a le Aiga o se Li'o o Fesoasoani e aofia ai sui o aiga, uo, ma tagata faatuatuaina e mafai ona fesoasoani i le tausiga o fanau.

O mea e fai pe afai ua e ma'i

O le COVID-19 o se faama'i e matuā pepesi tele ma o latou e maua i le COVID-19 e tatau ona faatapulaa lo latou fesoota'i i isi. Ua fautuaina e le Setete o Alaska e tatau ona vave su'esu'e soo se tagata e iai se āuga tusa pe faatauvaa (e ala i le valaau iā latou foma'i poo falema'i lautele poo falema'i faatagatānuu Initia (tribal)). O latou ua faamaonia ua maua ai, pe maua i āuga a o loo faatali i'uga o le su'ega COVID-19, e tatau ona faaesea mai isi o le aiga (i se potu vavae ese ma se faleta'ele vavae ese pe a mafai).

O matua nofofua, o aiga e lē o iai le isi matua/tausitama, aiga ua mama'i matua/tausitama, matua o loo faasusu ā latou pepe, ma isi o loo iai ni faafitauli i le faaesea mai. Ua fautuaina e le CDC afai ua lē mafai ona faaesea mai se sui o le aiga ua maua i le COVID-19, e tatau la ona fai se ufi fofoga (mask) a'o iai i tafatafa o isi, ma fufulu o latou lima ma faaaoga e le aunoa vailaau e solo ai 'au o faitoto'a ma luga o mafola.

Afai e iai ni tulaga faaletonu tau soifua maloloina o tamaiti e lamatia tele ai, po ua tigaina tele le ma'i o le matua/tausitama ua faigata ai ona tausi le fanau, e tāua tele ona iai se isi fuafuaga mo le tausia o le fanau, e aofia ai se Li'o o Fesoasoani.

1 Faasino i lau Li'o o Fesoasoani

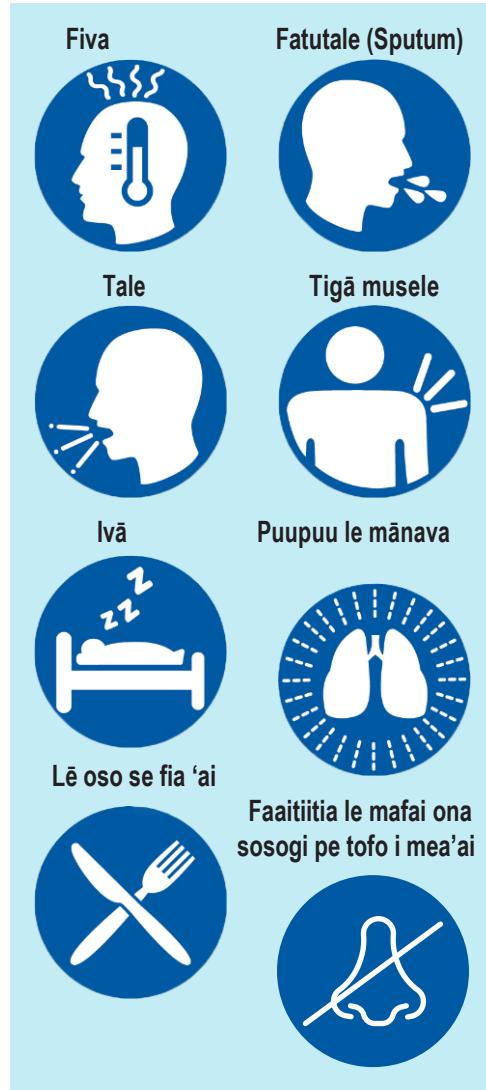
O le Li'o o Fesoasoani o se vaega o tagata e mafai ona telefoni i ai le matua poo le tausitama na te faia se tausiga puupuu- pe umi o se tamaititi pe a ma'i pe oo i nisi faafitauli ua taofia ai matua mai le tausia o la la'u tamaititi.

I le tele o aiga, e tele ina avea matua o matua e fai ma tagata e fesoasoani iā latou fanau. Ae o tagata e silia ma le 60 tausaga o loo sili ona lamatia i le COVID-19. O isi e fai ma tausitama i le olaga atoa ma atonu e iai ni faafitauli tau soifua maloloina o loo maualuga ai le lamatia i le COVID-19.

A'o iai i le COVID-19, e manaomia e matua ona iloa le Li'o o Fesoasoani e aofia ai tagata e LĒ maualuga lamatiaga e oo iai pe a mama'i i le COVID-19. O tauaiga e pei o uso o tinā, uso o tamā, tauusoga ma tei matutua e ono aofia i le Li'o o Fesoasoani. O uō a aiga ua masani ma saogalemu ai le tamaititi e mafai ona avea ma nisi o le Li'o o Fesoasoani, poo matua o uō a lau fanau. O le mea e tāua o le:

- Iai lea o lagona saogalemu ma malupuipua o lou alo iā i latou
- E te faatuatuaina i latou
- E lē o iai latou i se tulaga e maualuga ai le lamatia i āuga o le COVID (itulau 3)
- E latalata ane i latou

ĀUGA O LE COVID-19

2 Fuafua mamao faatasi ma lou Li'o o Fesoasoani

- Faata'ita'i ona fesoota'i, filifili pe faapefea ona fepa'ia'i
- Faasoa se ki poo se numera o le faitoto'a ma se uo e te faatuatuaina
- Faasoa le nofoaga o iai le 'ato COVID e ave a lou alo
- Faasoa kopi o le fuafuaga o faalavelave faafuase'i
- Ia iai se lisi o fesoota'iga ma e fesoasoani e mafai ona e vaai iai i lou fale
- Ia siaki soo le Li'o o Fesoasoani ina ia faamautinoa e mafai ona faauau le fesoasoani mai

3 Illo le taimi e faagaoioi ai lau fuafuaga

E faaopopo i lu'itau na ta'ua i luga i le taimi e faafesoota'i ai lou Li'o o Fesoasoani, e tāua tele ona fesoota'i soo ma le 'au tausi soifua faafoma'i ma/poo Foma'i Soifua Maloloina Lautele pe afai ua uma ona su'e oe ma ua faamaonia ua e maua i le faama'i po ua e maua i ona āuga.

I le ma lea, afai ua alia'e ni faailoilo lapata'i o le COVID – 19, ua e manaomia vave le tausiga faafoma'i --- o lona uiga telefoni le 911 pe ave i le potu o talavai faafuase'i. O faailoilo lapata'i nei e aofia ai le *:

- Faigata ona mānava
- Faauau le tīgā pe lagona pei e oomia lona fatafata
- Ua iai se uiga fou ua lē mautonu po ua lē mafai ona oso lagona fia fai aiga
- Lanu moana laugutu poo foliga

*E lē o aofia ai mea uma i le lisi lenei. Faamolemole faafesoota'i latou o saunia ou tausiga faafoma'i mo ni āuga matuiā poo ni popolega.

4 Saili le fesoasoani i fafo o lau Li'o o Fesoasoani

Afai e leai se tasi o i lau Li'o o Fesoasoani e mafai ona fesoasoani, o loo iai isi puna o fesoasoani i lou vaipanoa e ono maua mai ai le fesoasoani.

Muamua, mafaufau i nofoaga e te fesoota'i i ai, e pei o le a'oga a lou alo poo lana 'au ta'alo, o latou tou te lolotu faatasi, poo le aiga potopoto faaleatunu i le vaipanoa. Atonu o loo iai tagata e lē o iai i lau li'o muamua atonu e ono naunau e fesoasoani e tausig lou alo.

O loo iai puna o fesoasoani mai le vaipanoa e ono maua ai nisi filifiliga.

O le Aiga Saogalemu mo Fanau i Alaska ua latou ofoina mai tagata valenitia i aiga; ua uma ona tapena e tausia fanau i le taimi o se faalavelave faafuase'i. E mafai ona maua i le, Anchorage, Mat-Su, Soldotna, Homer, ma le Fairbanks. 24 itula le laina o fesoasoani 907-277-0925 poo le safefamilies@beaconhillak.com

Ua saunia e le [Choosing Our Roots](#) aiga saogalemu ma le vaipanoa e fesoasoani mo talavou LGBTQ i Anchorage ma le Mat-Su, ma o loo galulue ina ia faavanoa atu i isi itumalo. O loo iai foi nofoaga e tausia talavou i nisi vaipanoa i Alaska, e aofia ai le [Covenant House](#) i Anchorage, [My House](#) i le Mat-Su Valley, ma le [The Door](#) i Fairbanks.

Mo isi itumalo i Alaska ma isi puna o fesoasoani, e aofia ai nofoaga lē tumau e tausia ai tamaiti, [telefoni le 211](#) pe afai ua manava galuega, telefoni le Safe Families for Children Alaska i le 907-277-092

Ato-fe'ave'ai COVID-19

- **Faamaoniga o le tamaiti—ID**
A'oga, pepa fanau, isi
- **Lisi o i latou e faafesoota'i i faalavelave faafuase'i—Tauaiga**
vavalalata, faia'oga, foma'i, poo isi tagata fai tausiga.
- **Lisi o faamatalaga faafesoota'i—**
Tagata e ono talanoa soo iai le tamaiti pe fesoasoani i le tamaiti na te lagona ai o loo fesoota'i pea ma ia ma aveesea ai le lagona fita o le vavaeese
- **Telefoni ma fanauila telefoni**
- **Lavalava eseese e fesuia'i---**
Lavalava mo le lua aso pe sili atu, ofu laiti ma ofu talafeagai mo fafo
- **Tulaga e faato'a ai—Palanikete,**
meata'alo o meaola faafoliga, ata o aiga, poo nisi mea e mafai ona faato'afilemu ai le tamaiti
- **Vailaa/fualau poo isi sapalai o tausiga faafoma'i poo mea faigaluega mo le lē atoatoa o le malosi**
- **Sapalai o Meaa'oga—Faamatalaga**
o meaa'oga i aiga, ma se lisi o fausaga o a'oa'oga i le initaneti. Ia aofia ai ni igoa e faaaoga ma upu ilo ulufale i a'oa'oga i le initaneti.
- **Suāsusū o le tinā poo susu apa—**
Poo faatonuga i le itu e tuu ai i le pusa'aisa/fulisa, ma isi mea e faaaoga i le fafagaina o pepe, pe afai e talafeagai ai
- **Faatonuga faaopoopo—Mea'ai e faasa, faamatalaga i alesia, togafitia o le amio, faasologa e masani ai, ma isi faamtalaga tāua**

I taimi o le COVID-19 atonu o le a matuā afaina lagona o tamaiti. E faaopoopo i isi suiga uma ua tutupu, o nisi tamaiti i ono fefe i le manatu faapea o le a lē mafai ona toe tausia latou e le tagata poo tagata o faia le tausiga. O nisi e toe faamautinoa i ai o loo iai fuafuaga a ā latou tausitama pe afai e mama'i. O matua ta'itasi uma e tatau ona filigā e fuafua le mea e sili ona lelei e fai poo fea le taimi ae pe tatau foi ona talanoa i a latou fanau e tusa ai ma lenei fuafuaga. Atonu e aogā lenei ta'iala i matua ma tausitama: [Manatu aogā i auala e talanoa ai i tamaiti e uiga i le Coronavirus](#)

Matua o matua poo isi tagata matutua o atiina'eina tamaiti

E to'atele tamaiti i Alaska e tausia e matua o matua ma isi e maualuga lamatiga i le COVID-19. E tāua le puiopia o sui uma o nei aiga mai vairusi e ala i le faanofofale o i latou, ia faamautinoa e lē o fesooota'i ma isi fanau i le feapa'a'i i le tino, ma talosaga i tuaoi ma isi e fesoasoani iai mo faatauga ma le faiga o nisi fe'au. Afaia ua amata ona iai ni āuga o le COVID-19 i se tausitama ua tagata matua, e ono tatau ona faailoa i lo latou Li'o o Fesoasoani i le avanoa muamua e mafai ai.

Tulaga o le feauaua'i matua i le tausiga

Mo aiga o loo iai se maliega e feauaua'i i le tausiga ma e le tasi se aiga e nonofo ai tamaiti, e foliga e manaomia ona faatulaga lenei fuafuaga i le va o aiga e lua. O nisi nei o mea e ono magafagafa i ai:

- Atonu e tatau ona suia le fuafuaga e masani ai o le feauaua'i o matua i le tausiga e faalagolago i āuga, i'uga o sue'ga, ma le fua o tausiga faafoma'i o loo manaomia e le tasi o matua poo la'ua uma
- O le Li'o o Fesoasoani e ono amata e le isi matua ae tatau ona iai ma nisi filifiliga la faamautinoa o le soifua maloloina, le manuia lelei, ma le saogalemu o le tamaititi o le tumutumuga lea o lau fuafuaga
- la faamautinoa e lē vaai tino pe aafia le tamaitiiti i se feesesesea'iiga e faatatau i le fuafuaga
- Mo ni ta'iala i le tausia feauaua'i e matua i lenei vaitaimi e sili onafaigata, taga'i i le [webpage on families and COVID](#) a Alaska

Nisi faamatalaga atili

Mo le talanoaina atili o nei lu'itau, e aofia ai le auala e tofia ai se tausitama lē tumau:

- Mataupu lomia i le New York Times: "Pe a Mama'i Matua, o Ai e Tausia Tamaiti?"
- Faamatalaga aoga i le fuafuaga mo faalavelave faafuase'i: Pepa faatumu—Fuafuaga Masani a Aiga mo Faalavelave Faafuase'i
- [Pepa faatumu—Otootoga o Talaaga Faafoma'i](#)

Tagata e maualuga le lamatiaga

- O tagata e iai ma'i tumau i le māmā, e itiiti pe matuiā i le sela
- Tagata e matuiā gasegase o le fatu
- Tagata ua faaletonu sela puipui faama'i
- E tele mafuaga o le faaletonu o sela puipui o faama'i e aofia ai togafitiga o le kanesa, ulaula, ta'otoga o ivi poo totoga mo togafitiga, faaletonu sela puipui faama'i, leaga le pulea o le HIV poo le AIDS, ma le umi o faaaoga le corticosteroids ma isi fualau/vailaau e vaivai ai sela puipui faama'i
- Tagata ua lapopo'a tele (e 40 pe sili atu le [BMI])
- Tagata e ma'i suka
- Tagata e ma'i tumau i fatuga'o ma o loo faamamā le toto
- Tagata e ma'i āte

Pepa o Faamaumauga Li'o o Fesoasoani

O le Li'o o Fesoasoani o se vaega o tagata e mafai e le matua poo le tausitama ona valaau i ai ina ia saunia se tausiga puupuu – pe faaumiumi pe a latou mama'i, pe maua i nisi faafitauli e taofia ai i latou mai le tausia o ā latou fanau. Mo le to'atele o aiga, o matua o matua o tagata e sulufa'i i ai e fesoasoani i tamaiti. Peita'i o tagata ua silia le 60 tausaga e maualuga le lamatia i le ma'i tigaina i le COVID-19. O isi e saili i ai mo le tausiga i le aiga e ono iai ni faafitauli tau soifua maloloina e iai se lamatiaga e matuā mama'i tigaina ai pe a pisia i le COVID-19

Isi Sui 'Autū mo Tausiga

Igoa: _____ Faiā i le tamaititi: : _____
Telefoni: _____ Imeli: _____ Tuatusi: _____
Isi: _____

Sui Lona lua mo Tausiga

Igoa: _____ Faiā i le tamaititi: : _____
Telefoni: _____ Imeli: _____ Tuatusi: _____
Isi: _____

Tagata e Faafesoota'i i Taimi Faigata

Tauaiga Vavalalata: _____ Telefoni: _____
Latou o Saunia Tausiga Faafoma'i o le Tamaititi: _____ Telefoni: _____
Faia'oga o le Tamaititi: _____ Telefoni: _____

Tagata e Faafesoota'i mo le Tamaititi

Matua: _____	Telefoni: _____
Matua o Matua : _____	Telefoni: _____
Matua o Matua : _____	Telefoni: _____
Tei Matutua: _____	Telefoni: _____
Tauusoga: _____	Telefoni: _____
Uō a le Tamaititi: _____	Telefoni: _____
Uō a le Tamaititi: _____	Telefoni: _____

'Ato COVID-19 a le Tamaititi

- Pepa faamaonia o le tamaititi—ID o le a'oga, pepa fanau ma isimea
- Telefoni ma fanamaa
- Ni lavalava eseese—Mo le lua aso pe sili atu, ofu laitu ma ofu talafeagai mo fafo
- Tulaga e faato'a ai—Palanikete, meata'alo o meaola faafoliga, ata o aiga, poo nisi mea e mafai ona faato'afilemu ai le tamaititi
- Vailaau/fualau poo isi sapalai o tausiga faafoma'i poo mea faigaluega mo le lē atoatoa o le malosi

Fualau/Vailaau faafoma'i: _____ Fua o vailaau: _____
Fualau/Vailaau faafoma'i: _____ Fua o vailaau: _____

- Sapalai o a'oga—Faamatalaga o meaa'oga i le aiga, ma se lis o fausaga o a'oa'oga i le initaneti.
- Igoa e faaaoga: _____
Upu lilo ulufale: _____
- Suāsusu o le tinā poo susu apa—Poo faatonuga i le itu e tuu ai i le pus'a'isa/fulisa, ma isi mea e fafaga ai le pepe, pe afai e talafeagai ai
  - Faatonuga faaopoopo—Mea'ai e faasa, faamatalaga i alesia, togafitiga o le amio, faasologa e masani ai, ma isi faamatalaga tāua
  - Faamatalaga o le Inisiua Tau Soifua Maloloina: _____

‘Aua ne’i galo ona tuu se tusi faataga mo le tausiga faafoma’i mo lē o saunia le tausiga. E lē mafai ona latou maua se tausiga faafoma’i mo lou alo mai se foma’i poo se falema’i e aunoa ma lou malie i ai. la mautinooa ua tuu se kopi o le kati (card) inisiua soifua maloloina o lou alo.

Ia mautinooa ua aofia ai faamatalaga e pei:

- Pe afai e manu’ā lou alo ma ua manaomia se togafitiga e sili atu nai lo se Mea Faapipii.
  - Pe afai ua aliali mai faailoga o se ma’i e pei o le faasuati poo se fiva.
  - Soo se fesili e faatatau i le fua o vailaau/fualau.
- Pe afai ua le mafai ona faato’ā lau pepe mo se taimi umi, e ese mai i le fia’ai, tatau ona sui le napekini, poo isi mea faapena.

Foma’i o Tamaiti/Tagata Fai Tausiga Faafoma’i o le Tamaitiiti: _____

Faletalavai: _____

Falema’i Ua Filifilia: _____

E te ono fautuina ni manatu mo taumafataga i soo se tasi e vaaia ou alo i le taimi e ‘aai ai Manatu mo taumafataga:

Fautua foi i ai i nisi sineki poo manatu mo meainu. Ia mautinooa ua faamanino i ai mea e faataga ma mea e faasa. A lē faia faapea, atonu o le a faasese e ou alo o latou e ‘aai aisakulimi ma feinu sa’o mai faguinu

Sineki: _____

Meainu: _____

Ia mautinooa ua faailoa mea’ai poo meainu uma e faasa, ae maise lava pe a alesia ai tino o tamaiti i ni mea’ai, ma pe afai o lau pepe e la’ititi ifo i le 1 le tausaga. Pe afai latou te faavevela suāsusu mai le tinā poo susu apa, ia ave i ai faamatalaga auiliili o le auala e fai ai. Faatonuga o Suāsusu mai le tinā/susu apa:

_____

E sili ona to’ā filemu tamaiti pe a iai sa latou faasologa masani, ae maise lava pepe. Ia faailoa i lau tausitama le taimi e fai ai le mea’ai o le afiafi a lou alo, ma le taimi e moe ai. Mo se faata’ita’iga, afai e iai se tusi faapitoa e te faitauina i lou alo a’o le’i moe poo isi lava faamatalaga tāua e faatatau i mea taalo e sili ona fiafia i ai poo palanikete e to’āfilemu ai.

Faasologa masani i le taimi e moe ai _____

O le ā le tusi e faitau, ma le aofa’i o minute _____

Molī mo le po: _____ loe _____ Leai

Tatala le faitotoa pe tapuni _____ Tatala _____ Tapuni